

Associate-
degreeprogramma
Bedrijfskunde
Stichting Hogeschool NHA

16 augustus 2016

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	6
3	Beschrijving van het programma	7
3.1	Algemeen	7
3.2	Profiel instelling	7
3.3	Profiel Ad-programma	8
4	Beoordeling Ad-programma	10
4.1	Beoogde eindkwalificaties	11
4.2	Programma	13
4.3	Personeel	19
4.4	Voorzieningen	20
4.5	Kwaliteitszorg	22
4.6	Toetsing	23
4.7	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	24
4.8	Aanbevelingen	24
4.9	Algemene conclusie over kwaliteit Ad-programma	25
5	Overzicht oordelen	26
	Bijlage 1: Samenstelling panel	27
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	28
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	29
	Bijlage 4: Lijst van afkortingen	31

1 Samenvattend advies

Stichting Hogeschool NHA heeft bij de NVAO een aanvraag ingediend voor een uitgebreide toetsing van het nieuwe Associate-degreeprogramma Bedrijfskunde. In deze samenvatting geeft het panel zijn voornaamste overwegingen en conclusies weer, die de basis vormen van het advies van het panel aan de NVAO over dit Ad-programma.

In de naam van dit Ad-programma, zijnde Ad-programma Bedrijfskunde is volgens het panel de relatie met de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde voldoende zichtbaar.

Het panel onderschrijft de doelstellingen van het Ad-programma om studenten die een vooropleiding op mbo-4-niveau hebben en die reeds werkzaam zijn in dit werkveld, de mogelijkheid te bieden zich verder te ontwikkelen op bedrijfskundig gebied. Daarnaast stelt het panel met instemming vast dat de studenten het programma niet alleen kunnen volgen als eindopleiding maar ook als opstap naar de bacheloropleiding. De functies die het Ad-programma voor de afgestudeerden heeft genoemd, komen het panel als realistisch voor.

Naar het oordeel van het panel heeft Hogeschool NHA voor het Ad-programma met zorg een eigen beroeps- en opleidingsprofiel opgesteld, met als basis daarvan een behoorlijke analyse van de arbeidsmarkt voor de Ad-afgestudeerden. Daaruit blijkt een voldoende vraag naar deze afgestudeerden. De eindkwalificaties die deel uitmaken van dat profiel, zijn op gepaste wijze verwoord en zijn voldoende onderscheiden van die van de bacheloropleiding. Ook zijn ze afgestemd op het landelijke profiel voor de opleidingen Bedrijfskunde en stemmen ze overeen met de Dublin-descriptoren *Short Cycle* en met niveau 5 van het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Daardoor zijn de eindkwalificaties gelegitimeerd en weerspiegelen ze het gewenste niveau voor een Ad-programma. Het programma zal zorgen voor regelmatige actualisering van het beroeps- en opleidingsprofiel.

De eindkwalificaties van het Ad-programma zijn volledig en evenwichtig in het curriculum verwerkt. Het curriculum weerspiegelt de deelgebieden van de bedrijfskunde. Het panel bepleit wel het deelgebied van de marketing uitgebreider te behandelen en de deelgebieden inkoop en logistiek en marketing en verkoop nader op de eisen van de beroepspraktijk af te stemmen. Ook beveelt het panel aan de inhoud anders te structureren, de samenhang te versterken en het curriculum duidelijker te presenteren.

Omdat de laatste twee onderwijseenheden van het curriculum (30 EC) specifiek voor het Ad-programma zijn ontwikkeld en omdat sprake is van een eigen afsluitend onderdeel, kan volgens het panel gesproken worden van een eigenstandig curriculum voor dit programma. Er is een doorstroomprogramma voorzien van 150 EC. Alhoewel dit nog niet uitgewerkt is, heeft het panel er vertrouwen in dat het naar behoren zal worden opgezet.

Het panel beschouwt het aandeel van de beroepspraktijk in het curriculum als toereikend. Verschillende onderdelen in het curriculum dragen daar duidelijk aan bij. Daarnaast zal de beroepenveldcommissie ook in de toekomst op de aansluiting bij de praktijk toezien.

Het panel heeft enkele aanbevelingen over de oriëntatie van het Ad-programma. Zo is het aanbieden van meer verschillende literatuur gewenst, opdat de studenten zich breder oriënteren. Daarnaast zou het praktijkgerichte onderzoek minder zwaar moeten worden aangezet dan nu beoogd wordt. Ook is het zinvol de internationale dimensie van het programma te heroverwegen, omdat deze nu wat fragmentarisch is.

De toelatingseisen voor het Ad-programma komen overeen met de wettelijke eisen voor toelating tot een hbo-opleiding. De werkplekscan om na te gaan of de werkplek van de student toereikend is voor de stage en het afstuderen, voldoet. Het Ad-programma kent een open inschrijving en is niet bedoeld voor studenten van één of meer bepaalde organisaties. De vrijstellingsregeling van het programma is gepast.

Het didactisch concept van het Ad-programma dat uitgaat van de zelfstandigheid van de studenten en van het belang van eigen ervaringen, sluit aan bij dit programma en de beoogde groep studenten. Het concept is naar behoren uitgewerkt in leerlijnen en in werkvormen als studiemateriaal, de elektronische leeromgeving en contactdagen.

Het Ad-programma heeft volgens het panel voldoende maatregelen genomen om de studeerbaarheid te bevorderen, ook voor studenten met een functiebeperking. Het Ad-programma voldoet aan de wettelijke eisen voor omvang en duur.

Het personeelsbeleid van het Ad-programma is in de ogen van het panel toereikend. De vakinhoudelijke en onderwijskundige capaciteiten en de vooropleiding van de onderwijsgevers (ontwikkelaars, docenten, begeleiders en examinatoren) voldoen. De vaste medewerkers van het bureau van de hogeschool zijn voldoende bekwaam en ervaren. Het aantal onderwijsgevers kan relatief gemakkelijk uitgebreid worden, mocht de groei van het programma dat nodig maken.

Het schriftelijke studiemateriaal en de vernieuwde elektronische leeromgeving zijn passend voor het onderwijs. Dat geldt ook voor de externe locaties voor onderwijs en examinering. De informatievoorziening en de studiebegeleiding van het Ad-programma zijn toereikend.

Het panel acht het systeem van kwaliteitszorg van het Ad-programma solide en effectief. Binnen het systeem worden evaluaties gehouden en wordt gezorgd voor verbeteringen, waar dat nodig is. Ook zijn de verschillende stakeholders voldoende bij de kwaliteit van het programma betrokken.

Het panel is te spreken over het beleid en de uitvoering van de toetsing en beoordeling. Zo zijn de deskundigheid, taakopvatting en onafhankelijkheid van de examencommissie naar behoren gewaarborgd en ziet deze commissie direct en via de toetscommissie afdoende toe op de inhoud en de procedures van de toetsing. Ook doen de toetsvormen recht aan de competenties en leerdoelen die getoetst moeten worden. Daarnaast zet het Ad-programma voldoende instrumenten in om de validiteit en betrouwbaarheid van toetsing en beoordeling te verzekeren. Voorbeelden van dat laatste zijn toetsmatrijzen, *rubrics*, kalibreersessies en het inzetten van twee examinatoren bij de beoordeling van de stage en het afstudeerproject.

De financiële voorzieningen voor het programma zijn volgens het panel toereikend. De door de hogeschool afgegeven afstudeergarantie voldoet ook.

Het panel komt tot een oordeel voldoende voor de kwaliteit van het nieuwe Ad-programma Bedrijfskunde van Stichting Hogeschool NHA en adviseert de NVAO om een positief besluit over deze aanvraag te nemen.

Den Haag, 16 augustus 2016

Namens het panel dat de uitgebreide toetsing van het nieuwe Ad-programma Bedrijfskunde van Stichting Hogeschool NHA heeft uitgevoerd.

Prof. dr. A.J. Kil
(voorzitter)

Drs. W. Vercouteren RC
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel bijeengebracht dat als volgt was samengesteld:

- Prof. dr. A.J. Kil, director Executive PhD programmes, emeritus hoogleraar Didactiek van Research voor Professionals, Nyenrode Business Universiteit (voorzitter);
- Drs. W.E. van den Brandt, managing director Silicon Polder Fund (panellid);
- T. Fleerackers, opleidingshoofd voor KMO-management, Karel de Grote Hogeschool, Antwerpen (panellid);
- S. Markowski, student hbo-bachelor Bedrijfskunde, HZ University of Applied Sciences, Vlissingen (student-lid).

Het panel werd terzijde gestaan door mr. M.P. van den Bos, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator. Drs. W. Vercouteren RC was extern secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het NVAO-Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuw Ad-programma van 9 september 2013 (Staatscourant 2014, nr. 9832) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door het Ad-programma verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen. Voorafgaande aan het locatiebezoek hebben de panelleden hun eerste bevindingen over het informatiedossier uitgewisseld en hebben zij met het oog op het locatiebezoek vragen opgesteld.

Op 4 juli 2016 is het panel bij elkaar geweest. In deze bijeenkomst zijn de bevindingen van de panelleden onderling besproken en zijn de vragen aangevuld en uitgebreid.

Op 5 juli 2016 heeft het panel het locatiebezoek bij het Ad-programma afgelegd. De agenda van dat bezoek is in bijlage 2 weergegeven. Na afloop van het locatiebezoek hebben de panelleden de bevindingen besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten daarvan beargumenteerde oordelen per standaard en een eindoordeel over de kwaliteit van het programma als geheel gegeven. De voorzitter van het panel heeft aan het slot van het locatiebezoek een korte mondelinge terugkoppeling gegeven aan de vertegenwoordigers van de instelling en van het Ad-programma.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris op basis van de bevindingen en overwegingen van het panel een conceptadvies opgesteld dat voor commentaar aan de panelleden voorgelegd is. Na de verwerking van dat commentaar is de definitieve tekst op 16 augustus 2016 vastgesteld. Na afronding van het traject binnen het panel is in het kader van de hoor/wederhoorprocedure het conceptrapport voorgelegd aan de instelling om feitelijke onjuistheden aan te geven. Daarna is het definitieve advies aan de NVAO vastgesteld.

3 Beschrijving van het programma

3.1 Algemeen

Instelling:	Stichting Hogeschool NHA
Ad-programma:	Bedrijfskunde
Variant(en):	deeltijd
Afstudeerrichtingen:	geen
Locatie:	landelijk (afstandsonderwijs)
Studieomvang:	120 EC
Graad:	Ad
CROHO-onderdeel:	Economie

3.2 Profiel instelling

Het nieuwe Ad-programma Bedrijfskunde wordt aangeboden door Stichting Hogeschool NHA. Hogeschool NHA is onderdeel van de onderneming NHA Opleidingen, die op zijn beurt deel is van Maxwell Holding.

NHA Opleidingen bestaat heden reeds ongeveer 80 jaar. De onderneming is begonnen als aanbieder van met name praktijkcursussen, boekhoudcursussen en hobbycursussen. De missie van NHA Opleidingen is onderwijs aan te bieden van een hoge kwaliteit tegen een lage prijs. In de loop van de jaren is NHA Opleidingen uitgegroeid tot een brede opleider met erkende opleidingen, met name op mbo-niveau en daarnaast met een divers cursusaanbod.

Hogeschool NHA is erkend als rechtspersoon voor hoger onderwijs en biedt heden onder meer de reeds geaccrediteerde opleidingen hbo-bachelor Bedrijfskunde en hbo-bachelor Rechten aan. Het doel van de instelling is de komende jaren meer bacheloropleidingen en Ad-programma's aan te bieden.

De primaire doelgroep van Hogeschool NHA bestaat uit studenten die in het verleden een hbo-dagopleiding hebben gestaakt of na het voortgezet onderwijs en/of middelbaar beroepsonderwijs meteen zijn gaan werken en nu alsnog een beroepsopleiding op hbo-niveau willen volgen.

3.3 Profiel Ad-programma

Het beoogde Ad-programma Bedrijfskunde is een nieuw programma voor Hogeschool NHA. In Nederland is het programma niet nieuw, omdat twee instellingen (Avans Hogeschool, Hogeschool SDO) een dergelijk programma nu reeds aanbieden. Daarnaast bieden nog eens twee instellingen het Ad-programma Technische Bedrijfskunde aan. Dat zijn Fontys Hogescholen en Hogeschool Windesheim.

De eindkwalificaties van het Ad-programma zijn de volgende.

- De Ad-bedrijfskundige is in staat op adequate wijze leiding te geven aan routinewerkzaamheden, aan uitvoering van bedrijfsprocessen binnen een bedrijf, een bedrijfsonderdeel of een project (leidinggeven).
- De Ad-bedrijfskundige draagt bij aan (de voorbereiding van) onderzoek en analyse, gericht op de (in)richting van bedrijfs- en/of organisatieprocessen van de organisatie (beleidsonderzoek).
- De Ad-bedrijfskundige past operationeel human resources management toe, gericht op de algehele bevordering van de productiviteit (HRM).
- De Ad-bedrijfskundige kan zich een beeld vormen van de bedrijfs- of organisatieprocessen en beheerst deze, kan zich een beeld vormen van mogelijkheden tot verbetering van de efficiency van de bedrijfsvoering (organisatie-inrichting).
- De Ad-bedrijfskundige beschrijft de management-, organisatorische en interne processen en de organisatieomgeving, rekening houdend met de versterking van de samenhang en wisselwerking tussen de processen (processen).
- De Ad-bedrijfskundige kan bijdragen aan veranderingsprocessen binnen de organisatie (verandermanagement).
- De Ad-bedrijfskundige kan relaties, netwerken en ketens, gericht op de verbetering van de positionering van de organisatie en de omgeving hielden ondersteunen (strategie).
- De Ad-bedrijfskundige is in staat op adequate wijze intern te communiceren en teamgericht samen te werken in een multidisciplinaire samenleving (communicatie).
- De Ad-bedrijfskundige is in staat op adequate wijze doelstellingen te bepalen voor de eigen professionele ontwikkeling en voor het functioneren in uiteenlopende beroepssituaties (professionele ontwikkeling).

Het curriculum van het Ad-programma is als volgt opgebouwd:

Onderdelen van curriculum	Studiepunten
Onderwijseenheid 1, Bedrijfskunde – De Basis, bestaande uit:	15 EC
Algemene Managementkennis	5 EC
Middle Management en Bedrijfsvoering	4 EC
Mondelinge Communicatie	3 EC
Beroepsoriëntatie	3 EC
Onderwijseenheid 2, Financiële Analyse, bestaande uit:	15 EC
Inleiding Bedrijfseconomie	5 EC
Financiële Rapportage en Analyse	3 EC
Zakelijke Communicatie Engels I	3 EC
Onderzoekvaardigheden	4 EC
Onderwijseenheid 3, HR en Leidinggeven, bestaande uit:	15 EC

Human Resources Management	6 EC
Leiderschap	4 EC
Schriftelijke Communicatie	3 EC
Persoonlijke Leerweg POP/PAP	2 EC
Onderwijseenheid 4, Innovatie, bestaande uit:	15 EC
Innovatiemanagement	5 EC
Bedrijfsrecht	5 EC
Management Game	3 EC
Reflectie en Portfolio-assessment	2 EC
Onderwijseenheid 5, Organisatie en Kwaliteit, bestaande uit:	15 EC
Integrale Kwaliteitszorg	6 EC
Arbeids- en Sociaal Recht	5 EC
Themaopdracht	3 EC
Persoonlijke Leerweg, inclusief POP/PAP	1 EC
Onderwijseenheid 6, Organisatie en Externe Omgeving, bestaande uit:	15 EC
Management en Organisatie	5 EC
Intercultureel Management	5 EC
Projectmanagement	3 EC
Ondernemingsplan	2 EC
Onderwijseenheid 7, Specialisatie	15 EC
Onderwijseenheid 8, bestaande uit:	15 EC
Stage	7 EC
Afstuderen	8 EC
Totaal Ad-programma	120 EC

N.B. Bij Onderwijseenheid 7 kunnen de studenten de volgende specialisaties kiezen: Financieel Management, Marketing en Verkoop, Logistiek en Inkoop, Human Resources Management of Financieel Servicemanagement. Deze onderwijseenheden zijn elk voor zich onderverdeeld in een aantal modules die op het thema van de specialisaties zijn toegespitst. Zo omvat de specialisatie Logistiek en Inkoop de modules Chain Management (5 EC) en Logistiek Management (5 EC). Daarnaast kent elk van de specialisaties een themaopdracht (5 EC) en de reflectie (1 EC) in het kader van de studieloopbaanleerlijn.

4 Beoordeling Ad-programma

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuw Ad-programma van de NVAO (Stcrt. 2014, nr 9832).

Dit kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van het Ad-programma en is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt het Ad-programma?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil het Ad-programma dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van het Ad-programma als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van het Ad-programma in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een Ad-programma binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

Het Ad-programma voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

Het Ad-programma voldoet aan de basiskwaliteit.

Indien het Ad-programma niet volledig nieuw is of omgevormd wordt, worden bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De doelstelling van het Ad-programma is studenten met een opleiding op mbo-4-niveau de mogelijkheid te bieden in hun loopbaan een stap extra te zetten en daardoor in aanmerking te komen voor functies die complexere taken omvatten en hoger ingeschaald zijn. In lijn met de doelstellingen van Hogeschool NHA gaat het daarbij om studenten die reeds werken of gewerkt hebben en eerder hun mbo-opleiding hebben afgerond. Daarnaast is het doel van het programma tweeledig. Aan de ene kant is het doel de genoemde studenten in staat te stellen reeds na twee jaar een hbo-kwalificatie te bereiken en aan de andere kant wordt deze studenten de kans geboden verder te studeren en het diploma bachelor Bedrijfskunde te behalen.

NHA Hogeschool heeft als voorbereiding op dit Ad-programma een aantal analyses van de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden van het Ad-programma uitgevoerd. Deze analyses zijn gebaseerd op landelijke onderzoeken over de Ad-afgestudeerden en op gesprekken met de beroepenveldcommissie van het Ad-programma, die overigens dezelfde is als die voor de bacheloropleiding Bedrijfskunde, en op een enquête die de hogeschool heeft uitgezet onder leidinggevers en human resource-deskundigen in het relevante werkveld. Uit deze bronnen heeft de hogeschool afgeleid dat er een reële vraag naar afgestudeerden van het Ad-programma Bedrijfskunde bestaat.

Mede op basis van de analyses van de arbeidsmarkt is door het Ad-programma een eigen beroeps- en opleidingsprofiel opgesteld. Daarin staat dat Ad-bedrijfskundigen in staat geacht mogen worden zelfstandig complexere taken en routines uit te voeren, de uitvoering van deeltaken en deelroutines aan te sturen, daarover aan de bedrijfsleiding te rapporteren en de bedrijfsleiding daarover te adviseren. Ter onderscheiding van de afgestudeerden van de bacheloropleiding Bedrijfskunde wordt van de Ad-afgestudeerden niet verwacht dat zij zelfstandig processen (her)ontwerpen of onderzoek naar vernieuwingen in organisaties of processen doen. De Ad-afgestudeerden kunnen weliswaar zelfstandig optreden maar doen dat in routinematige situaties. Wel kunnen de Ad-afgestudeerden management-, economische en juridische invalshoeken combineren om tot oplossingen voor vraagstukken te komen. Ook kunnen zij een brugfunctie tussen deze disciplines vervullen.

Binnen het eigen beroeps- en opleidingsprofiel heeft het Ad-programma een negental eindkwalificaties opgesteld (zie §3.3 voor het overzicht daarvan). De eerste zeven eindkwalificaties zijn beroepsspecifieke competenties, terwijl de laatste twee, communicatie en professionele ontwikkeling, generieke competenties zijn. Het Ad-programma heeft de verschillen in termen van niveau en complexiteit met de eindkwalificaties van de bacheloropleiding duidelijk gemarkeerd. In het kader van het beroeps- en opleidingsprofiel heeft het Ad-programma de overeenkomsten en verschillen met de andere Ad-programma's Bedrijfskunde in Nederland en met de situatie in het buitenland beknopt beschreven.

Het beroeps- en opleidingsprofiel van het Ad-programma en de daarin opgenomen eindkwalificaties zijn afgestemd op het landelijk profiel voor de opleidingen Bedrijfskunde van de Vereniging Hogescholen en daarbinnen op de standaard Bachelor of Business Administration, daarbij in acht genomen de verschillen in niveau en complexiteit met de bacheloropleiding. Ook zijn deze eindkwalificaties vergeleken met de indicatoren voor niveau 5 van het Nederlandse kwalificatieraamwerk (NLQF-niveau 5) en met de Dublin-descriptoren *Short Cycle*.

De functies waarvoor de afgestudeerden worden opgeleid, zijn door het Ad-programma genoemd. Voorbeelden daarvan zijn kwaliteitsmedewerker, accountmanager, medewerker arbeidsvoorwaarden en rechtspositie, junior beleidsmedewerker bij overheden, assistent teamleider, assistent hoofd inkoop en vestigings- of locatiemanager.

Het Ad-programma neemt zich voor het beroeps- en opleidingsprofiel, met inbegrip van de eindkwalificaties, regelmatig en in samenspraak met de beroepenveldcommissie te ijken en te actualiseren.

Overwegingen

Het panel onderschrijft de doelstellingen van het Ad-programma om studenten met een mbo-4-vooropleiding in de gelegenheid te stellen zich verder binnen het brede gebied van de bedrijfskunde en de disciplines die daar deel van uitmaken, te ontwikkelen en complexer taken en zwaardere functies in dat beroepenveld op zich te nemen. De functies die het Ad-programma voorbeeldmatig heeft genoemd, komen het panel als realistisch voor.

Het panel is te spreken over het beroeps- en opleidingsprofiel dat door het Ad-programma is opgesteld, ook in het licht van de omstandigheid dat het vakgebied bedrijfskunde gezien de breedte daarvan moeilijk te typeren is. De arbeidsmarktanalyses voor Ad-bedrijfskundigen die in het kader daarvan zijn uitgevoerd, voldoen en wijzen in de richting van reële kansen op de arbeidsmarkt voor deze Ad-afgestudeerden. Het Ad-programma heeft zich volgens het panel in dit verband voldoende verstaan met het relevante beroepenveld, onder meer in de vorm van de eigen beroepenveldcommissie.

De eindkwalificaties van het Ad-programma zijn met zorg geformuleerd en zijn voldoende onderscheiden van die van de bacheloropleiding. Daarnaast wordt door het panel gewaardeerd dat ze aansluiten bij het landelijke profiel waardoor ze gelegitimeerd zijn. Het panel is daarom van oordeel dat het Ad-programma een eigen en onderscheidend profiel heeft.

Op grond van de door het Ad-programma uitgevoerde vergelijking stelt het panel vast dat de eindkwalificaties overeenstemmen met de Dublin-descriptoren *Short Cycle* en met de indicatoren voor niveau 5 van het Nederlandse kwalificatieraamwerk waardoor het Ad-programma op het gewenste niveau is afgestemd.

Het panel is te spreken over de wijze waarop het Ad-programma het beroeps- en opleidingsprofiel en de eindkwalificaties actueel wil houden.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2 Programma

4.2.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Aan het einde van het eerste jaar dienen de studenten een integrale opdracht te maken. Deze opdracht is aan de beroepspraktijk ontleend en vraagt van de studenten de kennis en vaardigheden in een situatie in de beroepspraktijk toe te passen. In het tweede jaar zijn themaopdrachten in het curriculum opgenomen die de studenten ook in beroepspraktijk moeten toepassen.

Ook werken de studenten aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Dat doen ze door een persoonlijk ontwikkelingsplan/persoonlijk actieplan (POP/PAP) op te stellen, op hun vorderingen in dezen te reflecteren en deze in een portfolio te beschrijven. Deze leeractiviteiten hebben verbanden met de beroepspraktijk, omdat de studenten geacht worden te reflecteren op activiteiten die zij in reële situaties ondernomen hebben.

In de achtste en laatste onderwijseenheid van het curriculum lopen de studenten stage. Op deze wijze verbinden ze het onderwijs met de beroepspraktijk. De studenten mogen stage lopen binnen hun eigen organisatie. Studenten die minstens drie maanden een functie op een relevant gebied en op het gewenste niveau hebben uitgeoefend, hebben recht op de vrijstelling van de stage.

Daarnaast wordt in de afstudeeropdracht, aan het einde van het curriculum, van de studenten verwacht dat ze deze grotendeels aan de beroepspraktijk koppelen.

In het curriculum wordt op verschillende plaatsen aan praktijkgericht onderzoek aandacht besteed. In de module *Onderzoekvaardigheden* (4 EC) in het eerste jaar gebeurt dat expliciet maar ook in de themaopdrachten en in de afstudeeropdracht worden het vermogen van de studenten om onderzoek te doen, ontwikkeld.

Het Ad-programma heeft verklaard dat de internationale dimensie van het curriculum is gelegen in internationale casus binnen verschillende modules en in de module *Zakelijke Communicatie Engels* (3 EC).

Zoals bij standaard 1 gezegd, was de beroepenveldcommissie bij de totstandkoming van het Ad-programma betrokken. Deze commissie zal in de toekomst bij het programma betrokken blijven, onder meer in de vorm van twee bijeenkomsten per jaar met het management van het programma. De commissie zal met name toezien op de actualiteit van het curriculum en op de mate waarin het aansluit op ontwikkelingen in het werkveld.

Overwegingen

Het panel acht het aandeel van de beroepspraktijk in het curriculum van het Ad-programma toereikend. De integrale opdracht aan het einde van het eerste jaar, de themaopdrachten in het tweede jaar, de reflectie op de persoonlijke en professionele ontwikkeling en de stage en de afstudeeropdracht dragen daaraan naar behoren bij.

Het panel heeft de bij de verschillende modules voorgeschreven literatuur bestudeerd en is op grond daarvan van mening dat het aanbieden van meer verscheiden literatuur gewenst is. Studenten worden zo in staat gesteld van meerdere interessante bronnen kennis te nemen.

Het panel beschouwt het aandeel en de inhoud van het praktijkgerichte onderzoek in het curriculum als te diepgaand voor dit Ad-programma. De module *Onderzoekvaardigheden* beschouwt het panel als erg zwaar. Daarom beveelt het panel aan het onderzoek minder zwaar aan te zetten en meer in overeenstemming te brengen met de aard en het niveau van het Ad-programma.

De internationale dimensie van het curriculum is volgens het panel wat fragmentarisch ingevuld. Zo mist het panel onder meer internationale regels en cultuurverschillen. Het panel bepleit de internationalisering binnen het Ad-programma te heroverwegen en in lijn te brengen met wat Ad-afgestudeerden op dat gebied zouden moeten weten.

Het panel beschouwt de blijvende betrokkenheid van de beroepenveldcommissie bij de actualisering van het curriculum en bij de aansluiting daarvan op de beroepspraktijk als positief.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Het Ad-programma heeft een tabel opgesteld waarin de relaties tussen de eindkwalificaties en de onderwijseenheden en modules binnen het curriculum zijn aangegeven. Ook op een andere wijze zijn deze relaties nog gelegd. De eindkwalificaties van het programma zijn gedetailleerd in kenmerkende beroepssituaties die de studenten moeten beheersen. Deze beroepssituaties zijn op hun beurt de basis voor de leerdoelen van de modules.

Voor elk van de modules van het eerste jaar zijn in zogenoemde factsheets onder meer de beoogde eindkwalificaties van de module, de leerdoelen, de inhoud op hoofdlijnen, de werkvormen, de toetsing, de literatuur en de docent opgenomen. Het Ad-programma heeft tijdens het locatiebezoek ook de factsheets voor het tweede jaar ter inzage gelegd.

Het curriculum is verdeeld in onderwijseenheden van 15 EC die elk een vierde deel van het studiejaar beslaan. De onderwijseenheden zijn gewijd aan verschillende deelgebieden van de bedrijfskunde, zijnde *Financiële Analyse*, *HR en Leidinggeven*, *Innovatie*, *Organisatie en Kwaliteit* en *Organisatie en Externe Omgeving*. Deze eenheden zijn verdeeld in modules die aansluiten op het in de onderwijseenheid behandelde gebied.

In de zevende en voorlaatste onderwijseenheid kunnen de studenten kiezen voor een aantal verschillende specialisaties, zijnde *Management Control*, *Marketing en Verkoop* en *Logistiek en Organisatie*, *Arbeids- en Organisationspsychologie* en *Financial Services*. In de integrale opdracht aan het einde van het eerste jaar en in de themaopdrachten in het tweede jaar moeten de studenten inzicht in de thema's van de onderwijseenheden tonen, kennis en vaardigheden integreren en blijk geven van onderzoekvaardigheden.

De achtste en laatste onderwijseenheid is gewijd aan de stage en de afstudeeropdracht. De stage en afstudeeropdracht zijn specifiek voor het Ad-programma ontwikkeld en zijn daarom qua inhoud en niveau op dit programma afgestemd.

Naast de kennis en vaardigheden die de studenten in de modules opdoen, werken zij aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling, beroepsmatig handelen en kritisch vermogen. Dat doen ze door een persoonlijk ontwikkelingsplan/persoonlijk actieplan (POP/PAP) op te stellen, op hun ontwikkeling te reflecteren en in een portfolio bewijzen van hun vorderingen te verzamelen.

Het curriculum van het Ad-programma is voor wat de eerste zes onderwijseenheden betreft hetzelfde als dat van de bacheloropleiding. De laatste twee eenheden (samen 30 EC) zijn niettemin speciaal voor het Ad-programma ontwikkeld en wijken daarom van het curriculum van de bacheloropleiding af.

De studenten die het Ad-programma hebben voltooid, kunnen doorstromen naar de bacheloropleiding. Zij zullen dan evenwel 30 EC aan extra studiepunten in de bachelor moeten behalen, omdat ze in het Ad-programma 30 EC afwijkende onderwijseenheden (stage en afstudeeropdracht) hebben gevolgd.

Overwegingen

Naar de mening van het panel zijn de eindkwalificaties van het Ad-programma volledig en op een evenwichtige wijze in het curriculum verwerkt. De modules van het curriculum zijn naar behoren uitgeschreven en omvatten de aanduidingen voor een goed begrip daarvan. In de beschrijvingen is ook de relatie met de eindkwalificaties verantwoord.

Het curriculum weerspiegelt de deelgebieden van de bedrijfskunde. Daarbij komen zowel de kennis als de vaardigheden op deze deelgebieden aan bod. Het panel bepleit wel het deelgebied van de marketing uitgebreider te behandelen en de deelgebieden inkoop en logistiek en marketing en verkoop nader op de eisen van de beroepspraktijk af te stemmen.

De bestudering van het studiemateriaal heeft weliswaar uitgewezen dat de inhoud van het curriculum, behoudens de kanttekeningen in de vorige alinea, aan de eisen voldoet maar het curriculum vertoont niet voldoende samenhang. Daarom bepleit het panel de inhoud anders te structureren, de samenhang te versterken en ook het curriculum duidelijker te presenteren.

De laatste twee onderwijseenheden van het curriculum (30 EC) zijn specifiek voor het Ad-programma ontwikkeld en daarom afwijkend van de bacheloropleiding. Daarnaast is in de vorm van het afstudeerproject sprake van een eigen afsluitend onderdeel in het curriculum dat afgestemd is op de aard en het niveau van het Ad-programma. Op basis hiervan stelt het panel vast dat van een eigenstandig curriculum voor het Ad-programma kan worden gesproken.

Het Ad-programma heeft de bedoeling te komen tot een doorstroomprogramma naar de bacheloropleiding van naar verwachting 150 EC, zijnde 30 EC aan onderwijs dat de studenten moeten inhalen in de bacheloropleiding, omdat ze dat in het Ad-programma niet gehad hebben. Het doorstroomprogramma is nog niet uitgewerkt maar het panel heeft er vertrouwen in dat het programma naar behoren zal worden opgezet en worden uitgevoerd.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Het didactisch concept van het Ad-programma berust op het sociaal-constructivistisch gedachtengoed, inhoudende dat de studenten zelfstandig leren en in hun leerproces gebruik maken van de ervaringen die zij onder meer in de praktijk opdoen.

Als uitwerking van het didactisch concept heeft het Ad-programma leerlijnen ontwikkeld, zoals de conceptuele leerlijn, bestemd voor het opdoen van kennis, de vaardighedenleerlijn, bedoeld om vaardigheden onder de knie te krijgen, de integrale leerlijn waarin kennis en vaardigheden samenkomen tot een geïntegreerd geheel, de ervaringsreflectieleerlijn met als doel in de praktijk van de stage en het afstuderen competenties te bereiken en de studieloopbaanleerlijn waarin de studenten aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling werken.

Het curriculum wordt voor het overgrote deel in de vorm van afstandsonderwijs gegeven. In het afstandsonderwijs is de werkvorm hoofdzakelijk zelfstudie, mogelijk gemaakt door het didactisch aangepaste studiemateriaal dat het programma ter beschikking stelt en ondersteund door de elektronische leeromgeving Studentenplaza. Via de leeromgeving krijgen studenten feedback van docenten op de opdrachten die ze inzenden en antwoord op hun vragen.

De studenten worden in de gelegenheid gesteld contactdagen bij te wonen. Binnen het curriculum zijn in totaal vier contactdagen per jaar voorzien. In de contactdagen worden workshops gegeven om tot verdieping van onderwerpen te komen en vaardigheden te oefenen. Voorbeelden zijn de onderzoekvaardigheden en de management game.

Overwegingen

Het panel acht het didactisch concept van het Ad-programma toereikend voor dit programma en deze studenten.

Het panel kan zich vinden in de leerlijnen die het Ad-programma in het curriculum verwerkt heeft. Deze leerlijnen bieden de studenten de gelegenheid om de kennis, vaardigheden en houding die zij volgens de eindkwalificaties moeten bereiken, op een doeltreffende wijze te realiseren.

De verschillende werkvormen waar het programma gebruik van maakt, zijn in de ogen van het panel geschikt voor het leerproces van de studenten. Het panel beschouwt het studiemateriaal en de elektronische leeromgeving als goede werkvormen en is te spreken over de contactdagen. Wel heeft het panel van de studenten gehoord dat meer interactief studiemateriaal door de studenten zou worden gewaardeerd.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Het Ad-programma heeft als toelatingseisen gesteld het bezit van een havo-diploma, een vwo-diploma, een mbo-4-diploma of een combinatie van diploma's of getuigschriften die daaraan gelijkwaardig zijn. Daarnaast dienen studenten die Nederlands niet als moedertaal hebben, te bewijzen voldoende kennis van het Nederlands te bezitten. Studenten die ouder dan 21 jaar zijn, kunnen toegelaten worden na het met goed gevolg afleggen van een toelatingsexamen, bestaande uit toetsen rekenen en Nederlands op niveau mbo-4.

Zoals bij standaard 1 naar voren is gebracht, is dit Ad-programma vooral bestemd voor studenten die wat ouder zijn, reeds werken en een vooropleiding mbo-4 hebben.

Met het oog op de stage en het afstuderen die in de beroepspraktijk uitgevoerd moeten worden, doet het Ad-programma een onderzoek naar de geschiktheid van de werkplek van de student voor die studieonderdelen, in de vorm van een werkplekscan. Daarbij hoort ook de toetsing of er een praktijkbegeleider beschikbaar is.

Het Ad-programma kent een vrijstellingsregeling die in de Onderwijs- en examenregeling neergelegd is. De examencommissie kan vrijstellingen verlenen binnen het kader van de regeling. Voor het afstuderen kan geen vrijstelling worden gegeven.

Overwegingen

De toelatingseisen voor het Ad-programma komen naar het oordeel van het panel overeen met de wettelijke eisen voor toelating tot een hbo-opleiding.

Het panel acht de werkplekscan voor de stage en het afstuderen toereikend voor de uitvoering van deze onderdelen van het curriculum op de werkplek van de student.

Naar de mening van het panel voldoet de vrijstellingsregeling van het Ad-programma.

Het panel heeft vastgesteld dat dit Ad-programma een open inschrijving kent en niet bedoeld is voor studenten van één of meer bepaalde organisaties.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.5 Standaard 6

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

Het curriculum van het Ad-programma is opgezet in vier onderwijseenheden per jaar van een gelijke zwaarte van 15 EC waarbinnen modules van tussen 3 EC en 5 EC geplaatst zijn. Om de studiepunten te verantwoorden heeft het Ad-programma de studiebelasting voor een module berekend. De studenten hebben een zekere vrijheid om de volgorde van de onderwijseenheden binnen een jaar zelf te bepalen.

In het geval van vragen of het nakijken van tentamens zijn de docenten gehouden binnen vijf dagen hun antwoord aan de studenten kenbaar te maken.

Naast de inhoudelijke begeleiding door de docenten kunnen de studenten ook rekenen op de ondersteuning door de studieloopbaanbegeleiders van de hogeschool. Studieplanning en de bewaking van de studievoortgang maken daar deel van uit.

Het Ad-programma beschikt over een protocol voor het studeren met een functiebeperking. Dit protocol is deel van de Onderwijs- en examenregeling. Aan studenten met een functiebeperking worden onder meer aangepaste tentamens aangeboden.

Overwegingen

Het Ad-programma heeft naar de mening van het panel voldoende maatregelen genomen om de studeerbaarheid van het programma te bevorderen. De verdeling van de studielast in het curriculum is daarvoor bevorderlijk. Ook de vragen die de studenten kunnen stellen en het antwoord daarop van de zijde van de docenten en studieloopbaanbegeleiders dragen daaraan bij.

Het panel acht het beleid van het Ad-programma voor studenten met een functiebeperking gedegen.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.6 Standaard 7

Het Ad-programma voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

Het Ad-programma heeft een omvang van in totaal 120 EC. De werkelijke studieduur in dit deeltijdprogramma wordt geschat op twee tot drie jaar, uitgaande van 46 weken studie per jaar.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat het Ad-programma aan de wettelijke eisen inzake omvang en duur voldoet.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.3 Personeel

4.3.1 Standaard 8

Het Ad-programma beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

De onderwijsgeevenden van het Ad-programma (ontwikkelaars, docenten, stage- en scriptiebegeleiders, examinatoren) zijn daar freelance aan verbonden. Het Ad-programma stelt bij de werving van hen eisen aan de vakinhoudelijke kennis, vooropleiding, ervaring in de beroepspraktijk en didactische vaardigheden. Zij dienen aan te tonen over actuele kennis en ervaring, ook in de praktijk, te beschikken, didactische bekwaamheden te hebben en een vooropleiding op masterniveau te bezitten.

De coördinator hbo ziet in het kader van een vooraf afgesproken performancecyclus toe op hun prestaties. De resultaten van evaluaties onder studenten maken daar deel van uit.

Het Ad-programma belegt tweemaal per jaar een docentenbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomsten zijn ook workshops gepland waarin de docenten vormen van scholing aangeboden krijgen. Voorbeelden daarvan zijn scholing in het werken met *rubrics*, de didactiek in afstandsonderwijs en onderzoekvaardigheden.

Naast de groep van onderwijsgeevenden heeft de hogeschool ook medewerkers in vaste dienst, die zorgen voor de administratieve en logistieke processen om het onderwijs heen en voor de kwaliteitsbewaking van het Ad-programma. De studieloopbaanbegeleiders zijn ook in vaste dienst. Voor deze medewerkers heeft de hogeschool een scholingsbeleid en voor hen is een cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken ingericht.

Overwegingen

Het panel beschouwt het personeelsbeleid van het programma als toereikend. Dat geldt voor de werving en selectie en de performancecyclus. De scholingsmogelijkheden die het programma aan de freelance-medewerkers biedt, voldoen ook.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.3.2 Standaard 9

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Uit de curricula vitae van de onderwijsgeevenden die het panel heeft bestudeerd, blijkt de vakinhoudelijke expertise op de verschillende deelgebieden van de bedrijfskunde. Ook komen daaruit hun didactische vaardigheden, organisatorische ervaring en ervaring in het relevante beroepenveld naar voren. Negen van de twaalf in te zetten docenten (75 %) hebben een opleiding op masterniveau voltooid.

Overwegingen

Op basis van de bestudeerde curricula vitae van de onderwijsgeevenden (ontwikkelaars, docenten, begeleiders en examinatoren) beoordeelt het panel hun vakinhoudelijke, en onderwijskundige capaciteiten en hun vooropleiding als naar behoren.

Het panel beschouwt de vaste medewerkers van het bureau van de hogeschool als bekwaam en ervaren.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.3.3 Standaard 10

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Getuige de opgave van de hogeschool kan het Ad-programma over 12 onderwijsgeevenden ofwel inhoudelijk deskundigen beschikken. De beoogde student-docentratio is 50 : 1. Als het nodig is, dan zal het Ad-programma het aantal onderwijsgeevenden vergroten. Daarnaast zijn studieloopbaanbegeleiders van het bureau van de hogeschool beschikbaar.

Overwegingen

Omdat de onderwijsgeevenden freelance bij het programma betrokken zijn, kan het aantal relatief gemakkelijk uitgebreid worden, mocht de groei van het programma dat nodig maken.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Standaard 11

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Het schriftelijke studiemateriaal en de elektronische leeromgeving Studentenplaza zijn belangrijke voorzieningen voor de studenten van dit programma in afstandsonderwijs.

De hogeschool is doende de elektronische leeromgeving te vernieuwen en de functionaliteit ervan uit te breiden. Zo wordt nu het studiemateriaal ook digitaal aangeboden en worden de faciliteiten voor het contact tussen docenten en studenten en tussen studenten onderling vergroot. De nieuwe leeromgeving zal over enige maanden klaar zijn.

Voor het contactonderwijs en de tentamens huurt het programma externe locaties. Daarbij wordt erop toegezien dat de betreffende ruimtes geschikt zijn voor onderwijs en van de nodige faciliteiten zijn voorzien.

Overwegingen

Het panel acht het schriftelijke studiemateriaal voldoende didactisch aangepast om de studenten in staat te stellen daaruit de benodigde kennis op te doen.

Het panel heeft een demonstratie van de vernieuwde elektronische leeromgeving gekregen en heeft vastgesteld dat deze de voor het Ad-programma gewenste functionaliteit biedt.

Het panel vertrouwt erop dat de externe locaties voor onderwijs en examinering voldoen.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.4.2 Standaard 12

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Bij het begin van het programma ontvangen de studenten een informatiepakket met daarin de handleiding, de informatiegids en de studiewijzers van modules. Bij iedere module waaraan ze beginnen, ontvangen ze de betreffende studiewijzer. Bij de aanvang van het programma krijgen de studenten ook toegang tot de elektronische leeromgeving.

De inhoudelijke begeleiding binnen de modules is in handen van de docenten die feedback aan de studenten geven. De begeleiding van de studenten binnen de studieloopbaanleerlijn heeft tot doel de studenten te ondersteunen bij de persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling en daarnaast hen te helpen bij de planning en de organisatie van hun studie. Zoals gezegd, wordt deze begeleiding door de studieloopbaanbegeleiders verzorgd. Iedere student heeft een eigen studieloopbaanbegeleider, die driemaal per jaar contact zoekt met de student. Ook kunnen de studenten eigener beweging hem of haar benaderen. Ook tijdens de stages en het afstuderen worden de studenten begeleid.

Overwegingen

Naar de mening van het panel zijn zowel de informatievoorziening als de studiebegeleiding van het Ad-programma voldoende ingericht.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.5 Kwaliteitszorg

4.5.1 Standaard 13

Het Ad-programma wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De processen rond het ontwerp, de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie van het onderwijs van de hogeschool zijn ISO-gecertificeerd. Daarvoor is een kwaliteitshandboek opgesteld. Om de kwaliteit van het onderwijs te bewaken, heeft de hogeschool een PDCA-cyclus ingericht. Daarbinnen worden schriftelijke evaluaties uitgevoerd aan de hand van relevant geacht indicatoren voor de kwaliteit en streefwaarden daarvoor.

De resultaten van de evaluaties kunnen aanleiding geven voor verbeteracties. Voor het Ad-programma is een onderwijscommissie werkzaam met aan het hoofd de coördinator hbo. Deze commissie staat in voor het realiseren van verbeteringen binnen het programma. In de hogeschool worden in voorkomende gevallen focusgroepen ingesteld bestaande uit docenten en vaste medewerkers van het bureau en die bedoeld zijn om bedrijfsprocessen te verbeteren. Deze kunnen ook aan dit Ad-programma ten goede komen.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van het systeem van kwaliteitszorg van het Ad-programma en acht dat solide en effectief. Binnen het systeem worden evaluaties gehouden.

De onderwijscommissie draagt zorg voor de verbeteringen, als die nodig zijn. Het panel beschouwt dat als afdoende.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.5.2 Standaard 14

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de Ad-programma- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van het Ad-programma actief betrokken.

Bevindingen

Het Ad-programma beschikt over een examencommissie die toeziet op de kwaliteit van de toetsing. Het programma heeft een onderwijscommissie die toezicht houdt op de kwaliteit. Daarnaast houdt het programma schriftelijke evaluaties onder studenten en docenten. Zoals gezegd, wordt met enige regelmaat met de vertegenwoordigers van het werkveld in de beroepenveldcommissie gesproken.

Overwegingen

Het panel is van mening dat het Ad-programma de verschillende stakeholders in voldoende mate bij de kwaliteit van het programma betreft.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.6 Toetsing

4.6.1 Standaard 15

Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het Ad-programma beschikt over een examencommissie die toe zal zien op de procedures van toetsing en beoordeling en op de kwaliteit van de af te nemen toetsen. Namens de examencommissie maakt de toetscommissie analyses van de afgenomen toetsen en beoordeelt zij de kwaliteit van alle toetsen. De examencommissie stelt de examinatoren aan. Het examenbureau van de hogeschool zorgt voor de uitvoering van de administratieve procedures rond de toetsing en beoordeling.

Voor elk van onderwijseenheden en modules is de toetsing gespecificeerd en afgestemd op de leerdoelen van dat onderdeel. De toetsvormen zijn kennis- of casustoetsen bij de modules in de conceptuele leerlijn en essays en opdrachten bij de modules in de vaardighedenleerlijn. Daartoe behoren ook de integrale opdracht en de themaopdrachten. Over de vorderingen inzake persoonlijke ontwikkeling, beroepsmatig handelen en kritisch vermogen leveren de studenten een persoonlijk ontwikkelingsplan/ activiteitenplan, portfolio en reflectieverslag in. Ter afsluiting van de stage schrijven de studenten een procesverslag en een stageverslag. Bij het afstuderen moeten zij een onderzoeksrapport schrijven en wordt hen een criteriumgericht interview afgenomen.

Bij de kennistoetsen wordt een toetsmatrijs opgesteld om te waarborgen dat de relevante leerdoelen worden getoetst. De toetsen en de toetsmatrijzen worden door twee docenten vervaardigd. De beoordeling van de toetsen is in handen van één examiner, tenzij er twijfel is. De beoordeling van de opdrachten vindt plaats aan de hand van vooraf gemaakte *rubrics*. De examinatoren nemen deel aan door het Ad-programma belegde kalibreersessies. De ontwikkelplannen, portfolio's en reflectieverslagen worden door de studieloopbaanbegeleiders beoordeeld, onder meer in een portfolio-assessment. De beoordeling van de stage en het afstudeerproject is een zaak van twee examinatoren waarbij de bedrijfsbegeleider geen beoordelende rol heeft.

Overwegingen

Het panel is positief over de deskundigheid en de taakopvatting van de examencommissie. Ook de onafhankelijkheid van deze commissie is gewaarborgd. De examencommissie ziet direct en via de toetscommissie op afdoende wijze toe op de inhoud en het niveau van de toetsing en op de kwaliteit van de procedures rond toetsing.

Naar de mening van het panel heeft het Ad-programma een verantwoorde keuze voor de vormen van toetsing gemaakt. De toetsvormen zijn gevarieerd en doen recht aan de verschillende competenties van de studenten die getoetst moeten worden.

Het panel beschouwt de instrumenten die het Ad-programma inzet om de validiteit en de betrouwbaarheid van de toetsing en beoordeling te waarborgen, als stevig en doeltreffend.

Dat blijkt onder meer uit het opstellen van toetsmatrizen, werken met *rubrics*, beleggen van kalibreersessies en beoordelen van de stage en het afstuderen door twee examinatoren.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.7.1 Standaard 16

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

Zoals eerder gezegd, is Stichting Hogeschool NHA juridisch een deel van Maxwell Holding. Getuige het informatiedossier van het Ad-programma is dit een solvabele onderneming. Maxwell Holding staat in voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de hogeschool.

Het bestuur van de hogeschool heeft in het informatiedossier de garantie neergelegd dat de studenten het Ad-programma volledig kunnen doorlopen.

Overwegingen

Op basis van het informatiedossier acht het panel de financiële voorzieningen voor het Ad-programma toereikend. Ook vindt het panel de afstudeergarantie die de hogeschool heeft afgegeven, afdoende.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.8 Aanbevelingen

In dit rapport staan aanbevelingen van het panel aan het Ad-programma. Deze zijn hieronder samengevat. De aanbevelingen zijn de volgende.

- Naast de nu voorgeschreven literatuur binnen de modules naar meerdere en ook meer verscheiden bronnen verwijzen, opdat de studenten zich breder oriënteren.
- Het praktijkgerichte onderzoek binnen het curriculum minder zwaar aanzetten en meer in overeenstemming brengen met de aard en het niveau van het Ad-programma.
- Heroverwegen van de wijze waarop en de mate waarin internationale aspecten in het curriculum worden aangeboden.
- In het curriculum het deelgebied marketing uitgebreider behandelen en de deelgebieden inkoop en logistiek en marketing en verkoop nader op de eisen van de beroepspraktijk afstemmen.
- Het curriculum anders structureren, de coherentie mede daardoor versterken en het curriculum op een duidelijker en samenhangender wijze presenteren.

4.9 Algemene conclusie over kwaliteit Ad-programma

De kwaliteit van dit nieuwe Ad-programma is naar het oordeel van het panel voldoende. Het panel komt tot dit oordeel, omdat alle standaarden van het NVAO-Beoordelingskader voor de uitgebreide Toetsing voor dit nieuwe Ad-programma als voldoende zijn beoordeeld. Het panel heeft wel een aantal aanbevelingen gedaan. Deze moeten echter eerder gezien worden als een stimulans tot verdere verbetering van het programma dan als vaststelling van tekortkomingen. Het geheel van het Ad-programma overziende, is het panel van oordeel dat het programma van een voldoende kwaliteit is en voldoet aan de eisen van het NVAO-Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuw Ad-programma.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van het Ad-programma zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoet
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	Voldoet
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	Voldoet
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	Voldoet
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	Voldoet
	6. Het programma is studeerbaar	Voldoet
	7. Het Ad-programma voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	Voldoet
3 Personeel	8. De het Ad-programma beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid	Voldoet
	9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma	Voldoet
	10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma	Voldoet
4 Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	Voldoet
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	Voldoet
5 Interne kwaliteitszorg	13. Het Ad-programma wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	Voldoet
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de Ad-programma's- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van het Ad-programma actief betrokken	Voldoet
6 Toetsing	15. Het Ad-programma beschikt over een adequaat systeem van toetsing	Voldoet
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	Voldoet
Algemene		Voldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

De NVAO heeft een panel bijeengebracht dat als volgt was samengesteld:

- Prof. dr. A.J. Kil, director Executive PhD programmes, emeritus hoogleraar Didactiek van Research voor Professionals, Nyenrode Business Universiteit (voorzitter);
- Drs. W.E. van den Brandt, managing director Silicon Polder Fund (panellid);
- T. Fleerackers, opleidingshoofd voor KMO-management, Karel de Grote Hogeschool, Antwerpen (panellid);
- S. Markowski, student hbo-bachelor Bedrijfskunde, HZ University of Applied Sciences, Vlissingen (student-lid).

Prof. dr. A.J Kil, voorzitter

De heer Kil is emeritus hoogleraar Didactiek van Research voor Professionals aan de Nyenrode Business Universiteit en director van de Executive PhD programmes aan deze universiteit. Daarnaast is hij werkzaam als hoogleraar Research aan het Nordic International Management Institute in Chengdu City in China. Daarenboven is de heer Kil visiting professor aan de Kingston University in Londen.

Drs. W.E. van den Brandt, panellid

De heer Van den Brandt is managing director van Silicon Polder Fund. Daarnaast is hij onder meer voorzitter van de raad van toezicht van Stichting ICT Valley, voorzitter van Ede's BedrijfsContact en voorzitter van de stichting voor ICT Professionals. Eerder was de heer Van den Brandt onder andere werkzaam als directeur bij Baan Info Systems en als vice-president van Baan Company.

T. Fleerackers, panellid

De heer Fleerackers is opleidingshoofd voor KMO-management aan de Karel de Grote Hogeschool te Antwerpen. Ook is hij als docent Digital Culture en Cross Media Management aan deze hogeschool werkzaam. Daarnaast werkt de heer Fleerackers als gastdocent Digital Culture & Digital Marketing aan de Fachhochschule Vorarlberg in Oostenrijk.

S. Markowski, student-lid

De heer Markowski is vierdejaars student aan de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde MER van de HZ University of Applied Sciences. Hij is klassenverantwoordelijke bij deze opleiding en lid van de opleidingscommissie. De heer Markowski zet zich in voor de kwaliteit van onderwijs, ook omdat hij na zijn studie een opleiding tot docent wil volgen. Zijn vrije tijd besteedt hij aan het geven van bijlessen en examentrainingen en lezen en koken.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend. Dat geldt ook voor de extern secretaris.

Het panel werd terzijde gestaan door mr. M.P. van den Bos, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator. Drs. W. Vercouteren RC was extern secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel bracht op 5 juli 2016 in Panningen een bezoek aan Hogeschool NHA voor de toetsing van het Ad-programma Bedrijfskunde van. Het programma was als volgt (namen gesprekspartners zonder mogelijke titels).

08.30 uur – 09.30 uur	Ontvangst en overleg panel (besloten)
09.30 uur – 10.30 uur	Directie en opleidingsmanagement J. van der Vleuten (algemeen directeur), C.P. Prumpeler (manager onderwijs), M.A. Bothof (onderwijscoördinator hbo)
10.45 uur – 11.30 uur	Docententeam, studieloopbaanadviseur M. Janssen (supervisor studieloopbaanbegeleiding), H. Ververs (kerndocent), C. Goes (docent Bedrijfskunde), J. Bergmans (afstudeerbegeleider, docent Bedrijfskunde),
11.30 uur – 12.30 uur	Lunch en overleg panel (besloten)
12.30 uur – 12.45 uur	Presentatie online leeromgeving Studentenplaza M. Driessen (projectleider upgrade Studentenplaza 2.0), M.A. Bothof (onderwijscoördinator hbo)
12.45 uur – 13.15 uur	Studenten Gesprek per telefoon met twee studenten
13.30 uur – 14.15 uur	Examencommissie, kwaliteitsmedewerker M. Perriëns (operations manager, ook verantwoordelijk voor kwaliteit), M. Spaans (lid examencommissie), H. Ververs (lid examencommissie), A. Goessen (lid examencommissie), M. Sharp (supervisor examenbureau)
14.30 uur – 15.15 uur	Werkveld T. Spoorenberg (zelfstandig ondernemer), P.G. van Eekelen (groepscontroller bij B.A. Geurts-Janssen Beheer BV), E. Koopman (senior kennisverwerver Opleidingskunde bij Koninklijke Marechaussee)
15.15 uur – 16.15 uur	Overleg panel (besloten)
16.15 uur – 16.30 uur	Korte terugkoppeling door panelvoorzitter aan vertegenwoordigers programma

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Documenten vooraf door het programma beschikbaar gesteld

- Informatiedossier toets nieuw Ad-programma Bedrijfskunde
- Beroeps- en opleidingsprofiel Ad-programma Bedrijfskunde
- Beroeps- en opleidingsprofiel bachelor Bedrijfskunde
- Vergelijking bachelor Bedrijfskunde en Ad-programma Bedrijfskunde
- Arbeidsmarktonderzoek
- Schematisch overzicht curriculum Ad-programma Bedrijfskunde
- Inhoudsbeschrijving Ad-programma in de vorm van factsheets per module
- Onderwijs- en examenregeling Ad-programma Bedrijfskunde, 2015/2016
- Overzicht van in te zetten personeel
- Overzicht beroepenveldcommissie

Documenten door het programma beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Klaar voor de groei, SEO-rapport
- Datasheet aanvullend arbeidsmarktonderzoek
- Ingevulde vragenlijsten inzake domeinspecifiek kader en eindkwalificaties
- Curriculumoverzicht
- Factsheets jaar 1 en jaar 2
- Onderwijs- en examenregeling Ad-programma Bedrijfskunde, 2016/2017
- Studie-informatiegids
- Overzicht in te zetten personeel met curricula vitae
- Overzicht leden beroepenveldcommissie met curricula vitae
- Statuten stichtingsbestuur
- Reglement raad van toezicht
- Organisatiebeschrijving HBO
- Jaarplan hbo 2016
- Uitgangspunten en didactisch concept
- Toetsbeleid
- Notitie internationalisering
- Profiel en reglement beroepenveldcommissie 2015/2016
- Personeelshandboek 2016
- Personeelsbeleid Hogeschool NHA 2015/2016
- Resultaten tevredenheid medewerkers 2016
- Scholingsplan hbo met trainingen rubrics, didactiek in afstandsonderwijs, onderzoekvaardigheden
- Voorzieningenbeleid NHA 2015/2016
- Kwaliteitshandboek NHA 2015
- Kwaliteitskader hbo opleidingen met kwartaalrapportages 2015 en 2016
- Verslag van werkzaamheden kwaliteitszorg
- Evaluaties beroepenveldcommissie
- Rapportage onderzoek tevredenheid studenten hbo 2015
- Docentenevaluaties
- Studentenpanel
- Notulen hbo overleg
- NHA Opleidingen managementsummary klantenmonitor 2016
- Wekelijkse rapportage huiswerkdocenten

- Beleidsnotitie (praktijkgericht) onderzoek
- Notulen intervisie
- Onderzoeksvoorstel WO master
- Notulen beroepenveldcommissie
- Notulen examencommissie
- Notulen onderwijscommissie
- Huishoudelijk reglement examencommissie HBO 2016
- Jaarplan examencommissie 2016/2017
- Reglement Commissie van Beroep
- Handboek examenbureau
- Benoemingsbrief examiner
- Jaarverslag examencommissie 2015/2016
- Handboek studieloopbaanbegeleiding
- Docentenhandleiding
- Handboek kerndocent
- Handleiding onderwijsontwikkeling
- Handleiding toetsconstructie
- Diverse formats (studiewijzer) en beoordelingsformulier
- Studiewijzers eerste en tweede jaar, inclusief studiemateriaal
- Voorbeeld planning contactdagen
- Toetsen en toetsmatrijzen modules eerste jaar en enkele modules tweede jaar

Bijlage 4: Lijst van afkortingen

Ad	Associate-degree
Ba	bachelor
EC	European Credits (studiepunten)
hbo	hoger beroepsonderwijs
Ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de uitgebreide toetsing van het nieuwe Associate-degreeprogramma Bedrijfskunde van Stichting Hogeschool NHA.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 00
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 004539